

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 30.

V Četertik 26. maliga Serpana.

1819.

Zgodbe katolške cerkve.

Spisal Peter Hieinger.

(Dalje.)

Perva doba.

Zacetik cerkve po Kristusu in aposteljnih.

33. Ločiter keršanske cerkve od judorske shodnice; razdjanje tempeljna in mesta Jeruzalemskiga.

Postava, ktero je Bog Izraelcam po Mojzesu dal, je bila le pripravlanje na postavo Kristusovo; in Jeruzalemski tempelj je bil le predpodoba nove božje cerkve. Postava stara s tempeljnam vred se je mogla tedej umakniti o prihodu nebeškiga kraljestva na zemljo. Nekaj časa je sicer cerkev s tempeljnam vred še vkupej obstala, ravno tako, kakor odri stoje in se na predpodobo ali načrt gleda, dokler hišo zidajo: judovski kristjani so še tempelj obiskovali, in zapovedi postave spolnovali; časama bi se bilo vse judovsko ljudstvo imelo v novo božje ljudstvo spremeniti, in tempelj Salomonov v cerkev Jezusovo posvetiti. Ko je hiša dozidana, pa se odri veržejo preč, in predpodoba dene na stran; ravno taka primera je bila med staro in novo zavezo, ko je cerkev že popolnoma vstavljena bila. Ali Judovsko ljudstvo je bilo po večim terdovratno; opiralo se je na to, de je bilo izvoljeno božje ljudstvo, in se je hotlo čez druge narode povzdigniti, ter je besede od kraljestva Mesijevega vedno le na pozemeljsko gospostvo obračalo; der-

zalo se je svojoglavno čerke Mojzesove postave, in ni hotlo sprejeti duha Kristusoviga, ni se vdalo ne obilnimu skazovanju božjiga usmiljenja, ne pogostnimu žuganju božjiga maševanja, se le je Kristusovo cerkev preganjalo, in zatreti hotlo. Ni tedej drugač moglo biti, kakor de je bil tempelj s silo razdjan, njegovi kamni narazen verženi, terdovratno ljudstvo poterto in razkropljeno; kakor odre po končanem zidanji s silo razdero in razmečejo, de niso hiši na poti, in njene lepe podobe ne kazé. To je Jezus tudi popred prerokoval, in povedal, kako de bodo sovražniki prišli, mesto Jeruzalemsko obdali, zmagali in razdjali s tempeljnam vred tako, de ne bo kamen na kamnu ostal. In Rimsko ljudstvo je bilo tisto orodje v roki pravičniga Boga, po katerim je on hotel svoj sklep izpeljati.

Z nevoljo so Judje prenašali rimsko oblast, kateri so bili podverženi; pa tudi cesarski oblastniki so jim težak jarm nakladali, in jih krivično stiskali. Ta stiska bi bila mogla Judam oči odpreti, in jih na prave misli pripeljati; pa nasprot so se, ko je bil Gesi Flor oblastnik v deželi, l. 66 na ravnost ustavljeni, in zoper rimsko moč vzdigovati jeli. V začetku jim je šlo po sreči, rimskiga vojvoda Cestija Gala so močno potolkli, in od Jeruzalema odgnali; to jih je še toliko bolj prederzne in terdovratne storilo. Pa blizal se je že strašni dan, kjer se je nad mestam imelo spolniti silno gorje, ktero je Gospod s solzami napovedal bil; čudne

znamnja so tudi prihod božje šibe napomenovale. Cesar Neron je Vespazijana kot vojskovodja zoper Jude poslal, in mu veliko moč zročil. Vespazijan je l. 67 z veliko močjo v Galilejo udaril, ter je po obsedi v štiridesetih dneh nar močnejši terdnjavo Jotapato zmagal in vzel; 40.000 Judov je bilo pokončenih, in cela Galileja se je mogla precej podvreči. Rimski vojšaki vsi razserdeni bi bili radi naglo nad Jeruzalem planili in s tem vojski hitro konec storili; pa Vespazijan je počakoval, kaj bo prišlo iz razpertij, ki so jih Judje sami med seboj začeli. Druhal vnetih in prederznih puntarjev, ki jo je neki Janez iz Giskale vodil, je prisilila v Jeruzalem, ter grozovito ravnala zoper one, ki so, bolj modri in skušeni, mir z nasprotniki nasvetovali. — Vespazijan si je podvergel vso Judejo, ter je pred Jeruzalemskim mestam z vojsko obstal, in je čakal na povelja od noviga cesarja. Neusmiljeni in razujzdani cesar Neron je namreč l. 68 po zasluženju konec vzel; ko se je vse mesto in en del vojakov zoper njega vzdignil, je mogel v strašni noči iz Rimskiga mesta pobegniti, in se je sam končal, de ni živ nasprotnikom v roke prišel. Za njim so se v enim letu verstili cesarji Galba, Oton in Viteli, povisani od vojakov, in zopet odverženi. Med tem je bil Vespazijan sam kot cesar razglašen, in ko se je l. 69 v Rim podal, je svojimu sinu Titu Judovsko vojsko prepustil. Tisti čas, preden je Tit še z veči močjo pred Jeruzalem prišel, so kristijani zapazili, ter so se spomnili besede Jezusove, de kadar vidijo gnjusobo razdjanja na svetim mestu, naj kateri so v Judeji beze na gore, in kdor je na polji, naj se ne vračuje nazaj v mesto, in so se umaknili v mesto Pelo unstran Jordana, in tako se pred grozovito nadlogo oteli. Oslepljeni Judje pa v Jeruzalemu niso hotli spoznati časa svojiga obiskanja; vsa stiska ni ukrotila njih terdovratne zoperstave. Janez iz Giskale je s svojo prederzno trumo v mestu divjal; več ko 12.000 imenitnih oseb je grozovito pomoril, in se je potem še zoper nižji ljudstvo obrnil. Njemu nasprot je priderl v mesto neki Simon z druhalijo tolovajev in je ravno tako kakor uni divjal. V zadnje se je še Eleazar, poglavar tempeljna vzdignil kakor vojvoda; in tri stranke so se ena zoper drugo bile, tempelj z gnjusobo polnile, po mestu ropale in morile, zaloge žita požigale. V takim stanu je bilo mesto ko je Tit s svojimi vojšaki prišel in se pred mesto vlegel. On je Judam o dveh potih mir ponujal, pa zastonj; torej je mesto, v katerim se je bilo zavoljo praznika veliko-nočniga še veliko Judov od drugod zbralo, s svojo vojno obdal in napadel, ter je prvi in drugi zid vzel. Ko se Judje še niso hotli podati, je Tit mesto z zasipam tako zaperl, de nihče ni ne noter

ne vunkej mogel. Strašna reva je zdaj med prebivavci gospodovala; lakota je ljudi brez števila morila, neka blagorodna mati je celo lastno dete spekla in jedla. K lakoti se je pridružila kuga, in v poltretjim mescu so le per enih vratih 115.880 merličev iznosili, 600.000 pa so jih čez zid zmetali in hiše so jih bile vse natlačene. Pa tudi te hude skušnje ljudstva niso omečile. Rimljani niso mogli takih gnjusob več preslišati vsi serditi so jo udarili nad mesto, vzeli so grad Antonijo, oblegli tempelj, ter ga s hudai napadi, grozovito morijo in požigam zmagali; v zadnje so vzeli še Sionski grad. Večidel mesta je bil razdjan, tempelj v razvaline spreminjen; ljudstva vjetiga je bilo še veliko pokončaniga in na križe obešeniga, 97.000 drugih se je v sužnost prodalo. Vsih Judov vkupej je v ti vojski do poldružiga milijona smert storilo; kar jih je ostalo, so bili večidel po svetu razkropljeni, in so še dan današnji priče od božje pravice nad terdovratniki.

Judovstvo, ktero je bilo kersanski cerkvi še dalje bolj nasprotno, je bilo tako zmagano; s tempeljnam razdjanim vred so nehale daritve in druge šege stare zaveze. Ko je senca zginila, se je resnica svitlejši pokazala, in sveta cerkev se je bolj prosto razširjala, kakor mlado pa že uterjeno drevo se prosto razraša, ko so mu opore in ograje odvezete.

(Dalje sledi.)

Previdnost božja naša pomoč in tolažba.

(Dalje.)

b) Božji blagor nad perbežalnico v Nansi.

Ko je zavolj splošne revšine, ktera je na Francozkim iz puntarije izhajala, vladarstvo persiljeno bilo, perbežalnice (hiše za perbežališe) napraviti, je v l. 1807 sestram sv. Karola neko hišo v mestu Nansi popolnoma zapušeno v to prepustilo. Ni je bilo nobene naložitve, in le iz dnevne plače, okoli 45 vinarjev za vsakiga tje poslaniga človeka, so vse oskerbovati morale. De bi popolnoma prazno in zapušeno hišo vsaj nekoliko previdile in vrvnale, so v to nekaj denarja posebej dobile, kar jim je pa od dnevne plače utergano bilo; in vender je ta naprava kmalo dobro stala. Neki blagoserčin popotnik, ki jo je pred nekaj leti obiskal, med družim to perpoveduje: Hiša ima svojiga prednika, in dnevno plačo srenje vkladajo, ktere koga v oskerbo pošljejo. Ker hiša nič družiga premoženja nima, in sestre sv. Karola, ki so jo v oskerbništvo prevzele, z odločno dnevno plačo shajati morajo, tudi rajtinge čez to ne dajejo. Če se je pa v kateri dobrotni napravi posebni, čudni blagor nad družbo

skazal, ktera popolnoma v božjo pomoč zaupa in iz kersanske ljubezni dela, to gotovo od te perbežalnice za revšino velja. Od leta 1807 do današnjiga dne so pobožne sestre o nar silniših vojskni in hudih letih veliko tavžent revnih ljudi oskerbele, oblekle, podučile in poboljšale, ali vsaj za pobožno smert perpravile, brez vse druge pomoči, kakor le s svojim pičlim dnevnim dohodkam. O hudih letih so enkrat 20.000 frankov dolgá imele. Ne po poslednjih sporočilih (testamentih), ne kako drugači niso nobenih daril prejele, kakor le enkrat v nar veči sili nenadjama 800 frankov. „Božja reč opešati ne more“, pravijo, v veselim prepričanji nad spolnitvijo svoje terdne vere in bogoslužne pridnosti. „Kdor v Bogá prav zaupa, in iz vsiga svojiga serca rad iz ljubezni do Jezusa da, se mu v loncu množijo jedi. Kadar je revšina prav velika in pomočki prav majhni, tedaj človek družiga ne more, kot v Boga zaupati; tedaj je na Njem versta, in s tem zaupanjem vse siromake s ceste poklicati zamoremo, ker vemo, de obed že perpravljen ima. Brez števila spričljejev od tega imamo; vse, vse je od Bogá: z hvaležnim sercam do njega delamo mirno in zadovoljno naprej. Pridite in pogledjte, kaj je Oče ubozih in revnih nam dal“. In nato peljejo stermečiga obiskovavca po vsih hišnih prostorih, v čumnato in klet in v vse shrambe. Tam vidi kosove platna v lepim redu pod zagrišnjali naložene, odeje in blazine in druge oblačila, vse dobro ohranjeno, čedno, do čistiga pošito in za potrebo perpravljeno; drugej spet vidi kupe žita in sočivja, prediva laneniga in konopneniga, volne in žime in druge perprave vsake baže; spet drugej posode, orodje, suho mesovje, posušeno nadevano sadje, semena in druge reči. Vsiga vidi v obilnosti, vso dobro vredjano, in v snažnih in zračnih (ljuftnih) shrambah pospravljeno, vse skazano od zadovoljnih, ponižnih stvari, ktere nad tem svoje otročje veselje imajo, de so vse te prostore in hrambe prazne in zapušene dobile, in de vsa ta snažnost, redovnost in obilnost sad njih truda, ker vejo zgodbo vsiga tega bogastva od perviga začetka zmiram naprej, ker je vse to Božje plačilo za zveste roké, ki ga po bolnikih in revežih spet vsak dan Bogú darujejo.

Koliko si te neveste Kristusove perzadevajo, in kolikanj njih trud Bog oblagruje, naj se še iz sledeče zgodbe previdi. Med bolniki te hiše zagleda popotnik, po kogar sporočilu je to spisano, bolno, ptujo devico, ktera je o vojski kakor zapušeno dete tu najdena bila, in že več let v ti hiši živi. Sama ne vé, čigava je; govoriti ne more, sliši pa in ume, kar se govori. V ljubeznjivi oskerbi dobrih nun je na postelji bolna izrastla. Vsi njeni obentljeji so hvaleznost do Gospoda in njegovih

nevest, ktere ji strežejo, in se v njenim obrazu vidama in gnljivo razodevajo. Sestra, ki ji streže, jo je prijazno norčevaje se zavoljo njeniga začerneliga obličja svojiga angela teme imenovala; bolnica pa je resnobno z glavo odmajala. Ko ji pa sestra nato s tolažljivo besedo reče: „Saj moramo vsi v sencí križa počivati“ — nasmehljaje se z glavo perkima, in ji s serčno hvaležnostjo roko poljubi. Ta stvar, pravi popotnik, ptuja in zapušena na ptujim, neozdravljivo bolna, ki jo v čedni postelji ljubeznjive stvari oblačijo, živé in ji strežejo, ki je tako odrastla, de za nič družiga na svetu ne vé, kot za bolečine in ljubezen, ktera ji te bolečine polajša in z njo deli, pač življenje premišljevanja vredno ima.

Ja res, življenje premišljevanja vredno! Iz tega se vidi, kako ljubi Bog svoje usmiljenje nad nar bolj zapušeniimi ljudmi nar očitniši razodeva. Kdo vé, če ti revni, bolni devici križec pri njeni postelji ni več veljal in boljšiga sadu donesel, kot marsikterimu učencimu sveto pismo in bukve vsih cerkvenih učencikov, in vsa druga njegova modrost!

(Dalje sledi.)

Neprecenljivost časa.

Čudohitro časa reka v večnost se razlije!

Zdaj rodi se dete — bo mladenec — bo precej moz!
Prej ko misli v bogmu smerti ura votlo bije.

Časa tek ga iz nenade preč u prah polož!

Nič ni na svetu, kar bi ljudje bolj v nemar pušali, kakor dragi čas! Večidel ljudje napravijo blagi čas v pregrešnih, spačenih delih, v nečimernih družbah, v malopridnih opravilih, ali pa tolikokrat v nezmerai nemarnosti, gerdim potepanji, ostudni tepeši. Vsina takim vpije na ves glas sv. Hieronim: „Pri sodbi božji bote tanjko, oestro rajtingo od časa dajali“. „Ne odideš“, pravi s. pismo, dokler ne plačaš zadnjiga vinarja, to je za vsaki trenutik bo Bog aatanjko vprašal, kako de je porabljen! O blagi, neprecenljivi čas! Prežlahтна dragotina! Kako si malo spoznan, in omisljen od mnogo ljudi! Kako te splošno nesramno potratijo! Boš spoznan, ali prekasno, kakor te je sledeči plemenitnik prepoznal zapazil, in tvojo vrednost očutil. Neki dvornik cesarja Karolna V. hudo, nevarno zbolil. Čutil je za gotovo, de ga tale bolezin stisne, čutil je, de je blizo njegova zadnja ura. Ravno k svoji zadnji uri ga pride sam cesar obiskat, mu ponudi, svoje serčno pomilvanje javno skazuje, vse kar bi hotel, ali njegovo serce želelo. Dvornik pa odgovori, jaz bi Vaso Veličanstvo kaj posebniga prosil, ako bi se brez zamere zgoditi moglo, in ako sim skozi svojo mnogoletno službo kaj taciga vredin postal. Cesar misleč de si bo morebiti za otroke kaksino častno službo prosil, mu odreče, rekoč, de ne more biti, ker kaj

taciga še niso vredni. Jaz ne prosim, pravi bolnik, jaz ne prosim za svoje otroke, ampak le to dobroto, de bi mi vaša visokost moje življenje za dve, ali tri ure podaljšala! Serčno rad, reče cesar, bi tebi hotel pomagati, ne samo s tremi urami, temuč ko bi bil zmožin z mnogo leti, ali čas ni v rokah eniga posvetniga kneza, ampak počiva v rokah samiga Boga, on sam je le te žlahtnine gospodar. Nato se vbogi ves pokvarjen bolnik od cesarja oberne in žalostno z globokim zdihoivanjem izusti:

O jaz nesrečin človek, ker sim toliko let enimu posvetnimu knezu služil, kateri mi življenje za dve ali tri uri zdaljšati ni v stanu; kralju pa, kateri je čez vse kralje, kateri po solznim življenji večno podeliti zamore, sim tako tožljivo, nemarno, nezvesto služil! Tako le je govoril vmerjoči dvornik, kateri je prepozno neprecenljivost časa spoznal.

Za človeka, kateri je močno grešil, je narveči dobrota, če ima čas, svoje napake, pregrehe, hudobnosti obžalovati, iz zgrevaniga serca se solziti, in se spokoriti, ker brez pokore ni zveličanja! Bog, kateri je sam gospodar časa, ne podeli slehernimu te dobrote, on pošlje smert nenadama, in vzame čas človeku pokoro delati, ker ni hotel poprej božjiga glasú, svoje vpijoče vesti slisati, nekatere pa bolj dolgo čaka, de bi saj enkrat svoje grehe spoznali, se spokorili; alj nehvaležni božje dobrote ne poznajo, zanemarijo priložnost pokoro delati bolj ko morejo, prelomljajo božje in cerkvene zapovedi brez zadržka, lahkomišelní grešijo zoper svoj stan in poklic. Več časa ko imajo, večí butaro pregrešnih del si naložiti prizadevajo. Kje je na zadnje pokora? Ena sama ura je scer zadosti, svoje grehe spoznati, jih obžalovati, se zveličati, ali taki še zadnjo urico zanemarijo, živijo pri vsih svojih grehíh pokojno, ali v omisljenim pokoju, veselo, in tako pokoro delati, jim še v glavo ne pride, in ako pride, si takšne misli z močjo z glave zbijejo. Dolgo take milostljivi Bog čaka, kliče, vabi skoz nevoljnost, žalost, bolezen, vojsko, kugo, lakoto tepe in vedri zaparan um in zaspano pamet grešnika, ali kadar vse to nič ne zdá, kadar je vso opominvanje, vabljenje zastonj, in grešnik se zmíram terdovraten, neobčutljiv proti roki božji, tadaj se božja ojstra pravica oglasi: Bodi prah! in grešnik je že na okraju večne ločitve od svojiga stvarnika — pogubljen na veke! O koliko kristjanov je dobilo čas in lepo priložnost od Boga pokoro delati, ali na mesto de bi bili hvaležno božji neprecenljivi dar k dobrimu rabili, so ga marveč v svojo večí škodo in pogubljenje neumno kakor poprej rabili, in zdaj stokajo odsekani udje od Jezusoviga trupla, se mesarijo, tajijo v večnih mukah, ali vse jokanje in škripanje nema vrednosti nobene več, ker ni o pravim času! Po-

prašaj, o len, malopridin, posvetni strastni človek, poprašaj pogubljene, kaj de jih narbolj terpinči, žali in neusmiljeno peče? katero pregreho narbolj objokujejo? — O kaj družiga, ti bodo odgovorili, kakor čas, kateri nam je bil dan za pokoro v življenji, in mi smo tako nespokorno mudili, in grešno ga preživeli! Ako bi mi le eno samo urco, ja še manj časa zdaj imeli, bi teli ga gotovo dobro po svoji vrednosti porabiti, za pravo pokoro, čisto grevingo čez svoje pregrehe, ali z nami je dokončana — mi ne bomo na vse veke več časa imeli, zato, ker smo ga na svetu zadosti imeli, in ga nismo hotli v svoj prid in dušni korist obrniti. Kakor več družih še zdaj na svetu dela, ktere mi pričakujemo, in se gotovo tudi kmalo nam pridružili bodo! O strah in groza! Če je pa kedaj čas drajši in cenljivši bil, je gotovo zdaj. Predragi! ali ne vidite okrog in okrog božjo kaznovavno, nas opominjavno roko, trojno božjo šibo, vojsko, lakoto, bolezen. Z hvaležnim sercam obrnimo se proti Bogu, kateri je z nami tako zanesljiv, kateri nas tako lepo še pri miru pusti, in s svojo šibo ni še zadel. — Okrog in okrog se pobivajo, morijo, in mesarijo, in mi ljubeznivi mir vživamo! Mi take božje milosti in dobrote gotovo nismo vredni, mi grešniki, nevbogljivi, poredni sinovi! Ozrimo se okoli, in zagledamo, se prepričamo, kako žalostni so dnevi, v kterih živimo: Božja ljubezin je oterpnela, omerznila, ljubezin do bližnjiga je skor neznana čednost, pravica, pohlevnost, ubogljivost, strah božji so iz sveta skor zginile, nas zapustile; na njih mesto so sovražtvo, ošabnost, prederznost, nevbogljivost, sebičnost, ja vse napake in pregrehe iz škatle Pandore prišle in stopile. Cerkev večí del zapušena, če o nedeljah tiho kratko mašo poslušajo, je že čudo, božjih besed poslušati, ni več navada našiga razsvitleniga stoletja, ker se preveč učene izverstne modrijane mislijo, jim ni več treba vode živiga studenca, in kruha božje besede niso več lačni. Gorje nam, ako nas v takih okolšinah božje šibe zadenejo. Bog nas le čaka, od dalječ nam svoje šibe kaže, in mi vidimo jih očitne pri mnogih narodih, in se še nočemo v svoje notranje obrniti, spregledati, ter se spokoriti, ako bi se prav spoznali, bi morali gotovo iz serca klicati: O dolgo voljnost, perzanesljivost božja, de nismo še pogubljeni! Torej zadnji čas je, zadnja ura, de se od stvari k stvarniku obrnemo z zgrevanim sercam, bolj ko se čaka, manj je mogoče, ker dandanašnji peklenški lev mogočnejši rujove okrog in gleda pisano, kteriga bi požreti mogel, tedaj molimo in postimo se v solzah prave grevinge, in čujmo, de nas ne požre, de nas današnji svet v skušnjavah ne premoti.

J. Obalo.

Lakomnost.

Pri sv. Lukežu se bere v 12. poglavju povest Jezusa od nekiga lakomniga človeka. Priložnost k ti povesti je bil prepir ali pravda, katero bi bil imel Jezus, kakor narmodrejši učenik Izraelcam znan, razsoditi in vravnati. Dva brata sta namreč eno dedišno skupej imela; edin je hotel celo očinstvo v enaka kosova razdeliti, drugi pa se je temu včinenju zoperstavljal. Leto okolšino in ta prepir razodene prvi Jezusu s prošnjo, de bi Jezus terdovratniga brata v razdelenje prisiliti hotel. Jezus mu pa na to odgovori rekoč: Kdo je mene sodnika čez vaju postavil? Zdi se, ako bi lakomnost eniga teh bratov, vzrok prepira bila; torej se Jezus k svojim poslušavcam oberne, ter jih čez pregreho lakomnosti jame podučiti, in se je ko vruga varovati veli. V ta namen jim sledečo povest pripoveduje. Bil je en človek v posestvi imenitne pristave. Zemlja je bila neizrečeno hvaležna rokam, ktere so jo obdelovale, vreme mu je bilo vedno dobro, koristno in po volji, žetva je bila zlo obilna, in skedni so bili napolnjeni z množico žita razne baže. Tako obdan s posvetnim blagam, sam per sebi misli: Kaj hočem zdaj početi? Ako bi se bil s svojo zdravo pametjo, z božjim pismam, z brunnimi možmi posvetval, bi mi bili gotovo svetvali, kaj de bi mi bilo storiti, namreč: Povzdigni svoje roke v nebo, ter pošli otroškobrumne, zahvalne molitvice k nebeškemu očetu, kateri te je z obilnostjo v pozemeljskih pridelkih oblagodaryl. Poprodaj nekoliko od neizmerne zaloge, vživaj z hvaležnostjo, z mernostjo kar s pridobljenim denarjem vkupiš, pa ne vživaj sam! pripusti tudi drugim božjiga blagoslova pri tebi se vdeležiti, podaj se v sirotne hiše in bajtice revnih sobratov, spregledaj in premisli njihno do obupa razprošteno tugo, žalost, skerb, poslušaj in usliši njihno zdihovanje, cvilenje; bodi ročni božji namestnik pri ubogih, sirotah, zapušenih, berž vničii njih revšino, zdihovanje, borenje rok! Ako si to včini in izpeljal, si se svojiga premoženja po namembi poslužil, v katero ti ga je Bog podal, po tim takim si moder, blagoserčín, bogudopadljiv bogatine, ker nimaš samo pozemeljskih, marveč v nebeškim kraljestvu gotovo shranjene zaklade!

Ali žalibog! naš nesrečni lakomnik se ni posvetval z zdravim razumam, s svetim pismam, z zastopnimi možmi; marveč s svojo samogoltnostjo, samopašnostjo, ktera ga je zmotila in nagovarjala: O srečni bogatine, gledaj, sonce je le zavoljo tebe sijalo, megle le zavoljo tebe dež rosile, polja so le zavoljo tebe rodovitne bile, ter cela zaloga, cela perprava je le zavoljo tebe tukaj, torej vse za-se prihrani, in z novimi sedajno pomnoži. Ali čeravno ga je lastna samogoltnost čislala, sreč-

nosti zagotovila, je bil vunder v svoji slepoti tako nesrečín, de je bilo strah! Poglejte dragi braveci, drugi sosedje sladko počivajo, mirno terdo spé, ali on nima ne po noči, ne po dnevi počitka, nima spanja! ker ga sledeče vprašanje in zastavica v dnu serca hudo draži in hudo terpinči: Kaj čem početi? Kako čem svoje zaloge, perprave, žitne pridelke pod streho spraviti? Kako se morem izvizati, de mi ne bo sredstev v prihodnost zmanjkalo, bodijo si časi in okolsine kakoršne koli? Potim ko rečene vprašbe dolgo časa premišljava, mu pade v glavo, kaj de mu bo storiti. „Zdaj vem, pravi, „Kaj mi je početi. Podreti moram prevozké skedne, na mesto njih druge bolj obsirne, visoke gumne napraviti, ko bo enkrat to pri kraju, potim si iz serca reči morem: Kako si ti srečín! Ti imaš grozno premoženje, katero ti prijetno, mehkužno življenje obeta in utemeli! Zdaj pa počivaj, jej, pi, bodi vedno židane volje! — O nesrečni človek, kako si se zrajtal!? Vsigamogočni je namreč sklenil, neumneža še tisto noč iz sveta poklicati! Hudo se je že čutil, ali na mesto se saj o zadnjiuri na Boga zmisli, ga sledeče vprašanje neusmiljeno peče: V čigave roke pridejo moji s tako pregrešljivostjo, s takim prizadevanjem, skerbmi in vednim nepokojem zadobljeni pridelki, grozno premoženje čigavo bo? Komu sim ga nabiral? Zdaj mu zabobni v ušesa glas Vsigamogočniga sodnika: Še to noč daš rajtingo svojiga gospodarstva. To noč bo ti duša vzeta! O strašni glas za vsaciga človeka marveč pa za terdovratniga grešnika. Ali ni bil naš skerbiljivec pri vsi bogatii nar revniši stvar? Ali bi ne bilo boljši, ako bi ne bil rojen? Gotovo. Če kdo s pravičnim sercam zadnjo uro tegaskerlina na tanjko premisli, in v pravi veri presodi, se mu lakomnost kakor nar ostudnejši reč gnusila bo, in gotovo si bo rajši nebeške, kot pozemeljske zaklade naberál, ker mora dobro iz te povesti spoznati, de lakomnež sam sebe vedno muči, in britkova, je nepokojni samogoltnož, ker drugim še gnide ne privoši, je v vednim strahu bogatije zgubiti, ali nar bolj ga trepet in strah pred zadnjo uro lomi in tresé. Nepriden hlapec je bil in v veke ostane nesrečín!

Prevdari o človek, le to zgodbo, sovraži in čerti lakomnost, pripusti ako kaj imaš ubogim zraven tebe živeti, tako le boš v božji milosti, in v božjim miru, kteriga svet dati ne more, tvoje dni doživel in srečno končal. Janez Obalo.

Kazen božjiga ropá.

Zgodovinski listi za razširjenje katolske vere od pretečeniga leta nam popišejo pričujočo čudno prigodbo. Milostljivi škof Bostonski, g. od Chevér so l. 1820 zraven svojiga poslopja Ursulinarski kloster

(samostan) dali sozidati, kterimu so tudi šole izročili. Naslednik g. Cheverja od l. 1824 kupi, ker se mu je prostor clo majhen zdel, krasno pohištvo s čedno kmetijo pri Benediktinarskim hribu 1 debelo uro hoda od mestica Karlestovna, ktero je pa zdej predmestje velikiga mesta Boston. Spervikrat v samostanu (kloštru) ni bilo več ko 8 nun, ktere so okoli 60 učenk imele in tudi nekoliko novink. V nar lepšim redu je bil zdaj samostan, vsim v izgled, pa je še tudi za prihodnost veliko dobriga obetal. Ali, o nesreča! 11. Velikoserpana 1843 po noči se zbere cela derhal puritanskih vlačugarjev (so Kalvinski krivoverci) raztresena po kotih Karlestovna, mirnim nunam na anim griči pogin protili. S temi se združijo še Bostonski gerduni in potepuhi in nekaj družih samopašnežov, in enoglasno sklenejo samostan po vsi ojstrosti in nemarnosti požgati in razdreti. Terda noč je bila, v samostanu je vse tiho in mirno, brez vse skerbi počivajo trudne in čez dan delavne nune, zato nobeden ni čutil zalezvavecov, kteri poslopje od vsih strani obdajajo. Na enkrat se vzdigne velik hrup, duri pokajo in razpadajo, skoz razderte okna pridejo notri in v migleji so vsi koti polni od roparjev. Ta hrup in divjaško grozenje zbudi dekle, nune in vso solo. Pred ko so se napraviti mogli, je že skakal rudeči petelin na pred nekaj časam še mirnim in tihim staniši. Vse je bilo vkobar. Med tem ko se pozigavci v cerkev spravijo, zbežé posamezno in komej na pol oblečene nune v križem svet. Kmalo je bilo celo pohištvo v neznanim ognji, ktero se je z omadežvano cerkevjo vred na kup posulo in zgorelo. Malo pred ko se ogenj ni bil tako mocan, se spravi nar hujši od hudobnežov v cerkev na altar, šapne s svojo umazano roko po sveti posodi, zgrabi angeljski kruh v svojo mavho, ter se urnih nog v blizno kerčmo k pajdašem poda. Berž ga ti obdajo in čez vse čislajo, ko jim od božjiga ropa šalno pripoveduje, in Bog ve kaj nesramniga so se počenjali. Od take hudobije slišati katolskiga Irca, ki je pri durih sedel, grozen strah obide, kteri se pokriža in z gnusenjem od gerdunov proč oberne. Ali hitro ga hudobnež spozna, prinese iz mavhe sveto rešnje Telo, ter mu ga zasmehvajoč poda: „Tukej imaš svojiga Boga, de ti ga ne bo treba več v cerkev beračit hoditi!“ Na to ostermi Ire in sam pri sebi zdihuje. Tode tudi hudobnežu je kmalo ura dotekla. Naturno potrebo gre opravljat. Četertinko, pol ure mine, in ni ga še gerduna nazaj. Strahoma ga gredo pajdaši iskat. Pridejo tje, odprejo duri in — hudobnež čepi mertev na deski. Vsi ostermeni stojé okoli njega, božja pravica jih je omamila, de niso besedice zinili. Tudi pobožen Ire pride zraven, se čudi nad božjo pravico, in odreže mavho polno sv. hostij, teče nana-

gloma s tem zakladam v škofjsko cerkev, in jo trepetajoč poda škofu samimu. — Živo v serce so si krivoverci tukajšino čudno prigodbo vtisnili in s svetim strahom jo starši svojim otrokam pripovedujejo, de bi se nikdar ne prederznili, Bogu tako nečast, tako sramoto delati. Božič.

Versta

Oglejskih škofov in patriarhov.

(Spisal Peter Hieinger.)

(Konec.)

81. Marka I. Barb, patriarh od l. 1471 do 1491; v zadnje je bil on Rimski kardinal, in je v Rimu umrl.

82. Hermolaj Barbar od l. 1491 do 1493, je bil učen in razumin mož.

83. Miklavž II. Donat od l. 1493 do 1497.

84. Dominik Griman od l. 1498 do 1517; v zadnje je bil tudi med kardinale Rimske cerkve prišet.

85. Marin Griman od l. 1517 do 1546; tudi je poslednič kardinal postal, in je v Čitavekii blizo Rima umrl.

86. Janez VI. Griman od l. 1546 do 1592. Tisti čas je bil Tridentinski zbor zoper Luteransko in Kalvinsko krivo vero in zastran mnogih poprav v katolski cerkvi obhajan; patriarh Janez je bil tudi med očetmi tega zbora, ki je terpel od l. 1545 do 1563.

87. Franc Barbar od l. 1592 do 1616. Letá patriarh je obilno delal za prid sebi izročene čede. L. 1596 je deželin cerkven zbor vkup skliceal, v kterim je bilo več postav danih po duhu Tridentinskiga zbora zastran duhovšnic, življenja mašnikov, previdenja far in mnogih cerkvenih služeb. Posebno je bilo tudi zapovedano, mašne bukve, kjer se je maša v ilirskim jeziku brala, pregledati in popraviti; vonder kar mogoče latinske mašne bukve vpeljati. Ta patriarh je tudi obiskal l. 1615 cerkve, kar jih je bilo na Krajskim, Koroškim, Štajerskim in Horvaškim še v podložnosti Oglejske škofije.

88. Hermolaj II. Barbar je bil patriarh od l. 1616 do 1622.

89. Anton IV. Griman od l. 1622 do 1628.

90. Avguštin II. Gradoniški od 1628 do 1629.

91. Marka II. Gradoniški od 1629 do 1656.

92. Hieronim Gradoniški od l. 1656 do 1657.

93. Janez VII. Delfin je bil patriarh od l. 1657 do 1699, in je postal k slednjimu tudi kardinal Rimske cerkve.

94. Dionizi Delfin od 1699 do 1734. On je

l. 1703 škofjski zbor sklical, kjer je bilo več reči zastran zaderžanja duhovnih in klosterskih sklenjeno bilo.

95. Daniel Delfin od 1734 do 1751. Letá je bil zadnji patriarh Oglejske cerkve. Dolgo časa namreč so že Goričani želeli lastniga škofa dobiti; so za to stran se s prošnjami do svojih deželjskih poglavarjev, namreč nadvojvodov Karlna in Ferdinanda, cesarja Leopolda I., cesarice Marije Terezije, obračali, de bi leti se v Rimu za to reč pognali. Vonder Bencčani niso radi vidili, de bi se Oglejska škofija kaj zmanjšala; patriarhi sami tudi niso radi kaj od svojih pravic zgubili; in tako je reč le zastajala. Dokler ni cesarica Maria Terezija z posebnimi prošnjami papeža Benedikta XIV. v to nagnila, de je narpred l. 1749 v Gorici apostolski namestnik postavljen, potem pa l. 1751 Oglejski patriarhat zatert in v dve veliki škofii, namreč v Gorici in Vidmu razdeljen bil. Cerkve Oglejske škofije na Krajnskem, Koroškem in Štajerskem so zdaj k Goriški škofii prišle, dokler niso bile pozneji l. 1787 in 1830 še drugač med Ljubljansko, Kersko, Lavantinsko in Zagrebško škofijo razdeljene. Od slej se Oglejski patriarhi več ne imenujejo, pa njih versta se po Goriških nadškofih naprej pelja. Oglejsko mesto pa je zdaj daleč od nekdanje svitlobe in velikosti prišlo, de je pred vasi podobno. Le velika cerkev od poprejšnje slave nekaj priča; in ostanki razvalin mogočniga zidovja od starosti kraja pripoveduje. Namesti patriarha z veliko duhovšino je zdaj le fara s štirimi mašniki.

Pušavne svetlice.

Neki pušavnik pride k sv. opatu Makarju, ter ga vpraša: Oče, kaj moram storiti, ako se hočem posvetiti? — Reče mu tedaj sv. starček, de naj obiše grobe, mertve zmerja, zasramva in kolne, nazadnje pa pristojno čast skaže. Pušavnik to storivši se nazaj k opatu verne. Vpraša ga ta: Kaj so ti mertvi odgovorili? Kar zinili niso, odgovori pušavnik! — Bodi tudi ti enako mertvim neobčutljiv za vsaktero človeško hvalo in grajo in gotovo se boš posvetil.

Prašajo enkrat nekiga pušavnika njegovi učenci, kako de bi zamogli hude nagibe svojiga serca ukrotiti? Odgovori jim nato z priliko. — Prebivali so pa v cipresni gošavi. Velí tedaj enim učencem, mlado cipreso izrjavati. Urno prime učenc za drevesice in ga izruje brez truda z eno roko. Zdaj mu pokaže pušavnik drugo cipreso, pa tudi to učenc izruje, tode le z obema rokama in s silo. Zaverne ga zdaj oče pušavnik k tretjemu drevesu, kteriga pa mladenč le z pomočjo tovarša komej izkorenini. Poslednič pokaže cipreso večí in močnejši

od vsih družih, ter zapové vsim svojim učencem, jo izrjavati. Ko je pa teh vsih zjedinjena moč zastonj in prazna bila, prime nazadnje starček besedo, ter takole pravi: Ljubi moji! Taka je tudi z hudimi nagibi našiga serca. Od konca, ko se še niso ali pa le clo malo vkoreninili, nam niso sicer nepremagljivi, tode težko težko jih je potlej iztrebiti, ko so se že v serce globoko zarasli. Tedaj začnite se koj zdaj vojskovati, de vaši sovražniki ne bodo do verha veliki in de vas ne pahnejo v grozen prepad večniga pogubljenja.

Strašna smert eniga pijanca!

Neki ošaben mož, kteri je povsod rajši bil, kot doma, nar rajši se je pa po kerčmah klatil, pride na nedeljo v mesto N. Tukaj najde svoje navadne tovarše, s kterimi, na mesti v cerkev k večernicam iti, jo berž v bližno kerčmo vdari. Med nevadnim kričanjem in razsajenjem so ga lili, de je bilo strah. Ali tukaj še ni bilo zadosti, gredo namreč od ene do druge kerčme tako, de so prav po živinsko se do mraka vlačili. Na zadnje so že tako potleh in za mizo ležali, de nobeden pametn človek bi ne bil rekel, de so to ljudje, de so kedaj pamet imeli. samo naš pijanec se je nekako še terdno deržal, de ga ni tako hudo vino premagalo. Viditi pa, de vsi njegovi tovarši okrog mize omamljeni leže, se spomni, de mora domu iti, torej še svojo debelo pipo pri luči na mizi prižge, ter jo sčasama domu maha. Ali komej pride iz mesta do ene lesene bajte, ga jame vinski hlap hudo motiti. Kar mu luna zasije in on zagleda tam pri steni zloženo slamo, na katero se je kot en hlod zavalil in vmedil s pipo v ustih, ter berž zaspi, ker je bilo že pozno. Ali o nesreča! Oginj se iz pipe iztrese in slama slojna se vname! V kratkim je bila cela hišica v plemenu. Domači so se k sreči komej plemenu oteli z dvema kravama, vse drugo je pa oginj požerl. Drug dan najdejo okoli dvajset korakov od pogorevsine dalje zlo opečniga človeka, tako de so komej spoznali, kdo de je. Pijanci, če ste kedaj v treznim stanu, prosim vas, premislite to resnično zgodbo, in prevdarite sami pri sebi, kaj vam se more zgoditi, ako ne na to, pa na drugo vižo; torej prebudite se enkrat iz dušniga spanja, in se prepričajte, de ne čelate, kakor ljudje, ampak večkrat po kerčmah razsajate kot brezpametna živina. — Skerbite za dušo, imate le eno, ohranite pamet, biser človeka, usmilit se družine, zdravja, premoženja, ubogih lačnih in žejnih. Ino tudi vas, kerčmarji, tudi vas prosim, zaprite, ako vam je vaša duša draga, saj o času božje službe, vašo kerčmarijo, in se ne vdelezite ptujih grehov.

Janez Obalo.

Razgled po kersanskim svetu.

Verni kristjani, katerim je kersanstvo čez vse, kateri so prepričani, da le darovi, ki jih je Kristus na zemljo prinesel, zamorejo človeka na tem svetu in na unim v resnici osrečiti, so pastirsko pismo škofov na Dunaji zbranih z veseljem, s serčno zahvalo in z globokim spoštovanjem sprejeli. Kerpka beseda duhovnih očetov ni le močno v ušesa zadonela, temuč segla tudi globoko v sercē. De je sveti Duh nad zboram škofov čul, njih misli vodil, v njih persih serčnost vžigal in na jezik ognjene besede jim pokladal, to je vsakteri čutil, v katerim se kaka iskerca kersanskiga čutila tli. Nevarnosti, ki casnimu in večnimu zveličanju ljudi protijo, so s tehtno in oestro besedo zaznamvane; to je beseda o pravim času govornjena; o času, v katerim se vse maja, v katerim so vse podloge deržavskiga in družinskiga življenja podkopane, je prišel ta glas kakor iz nadzemeljskih krajev: kdor ima dobro voljo in svojo duso ljubi, bo ta glas Kristusovih namestnikov poslušal in si ga k sercu vzel.

De se bo njih veliko nad sveto besedo škofov spodtikvala in ji nasprotvalo, to je bilo lahko naprej viditi in povedati. Kar je stari Simeon prerokoval Marii, da bo Ta v znamenje, katerimu se bo zopervalo, se bo spolnovalo skoz vse čase: kraljestvo teme se bo vzdigovalo zoper kraljestvo luči do konca sveta.

Posebno je nekatere razžalilo in razkačilo, ker škofje zaveržejo tisto presilno poganjanje za narodstvo (domorodnost), ki je le od sovražtva, ne pa od ljubezni navdihnjeno. Beseda škofov je očitna in lahko razumljiva, in se je zatorej prav čuditi, da jo kdo more napak obrniti. Škofje ne zaveržejo poganjanja za domorodnost samiga na sebi, ker pravijo z lepim očetovskim glasom: „Ljubite svoje ljudstvo in svojo deželo in svoj jezik;“ tode tudi pristavijo: „Ne pozabite, da je vsa zemlja Gospodova, da se v vsih jezikih vsak dan k njemu moli: Oče naš, odpusti nam naše dolge, kakor mi odpušamo svojim dolžnikom.“ — Škofje svarē le pred tistim ajdovskim vzdigovanjem narodnosti, v katerim se kersanstvo zametuje ali malo čisla, v katerim se blagor in zveličanje več ne išē v Jezusovim imenu, temuč se narodstvo kakor malik na altar postavi in moli, kakor vir vse blagosti. Svarē pred tistimi prekanjenimi sovražniki kersanskiga reda, ki svoje hudobne naklepe s tem zakrivajo, da se na videz le za narodnost potegujejo in narodne pravice nazaj terjajo. V tem oziru, v žalostjo rečemo, posebno nekatere Slavjanski časopisi z divjo zlobo vpijejo. „Ti hudobni zapeljivci naših časov“, pravi pastirski list, „ki bi radi vse božje in človeške naredbe prekucnili, si prizadevajo, zdravo ljubezin narodov do njih zgodovine, do njih jezika in starih seg prekanjeno vneti in do nekake vročinske zdivjačnosti podkuriti.“

Rim. Kakor hitro si je Oudinot Rim podvergel, je bila njegova prva skerb, Papežu ključē mesta in veselo novice, da je ljubi mir med ozidje Rima se zopet povernil, poslati. Polkovnik Riel se urno v Gaeto prepelja in od sv. Očeta spodobno sprejet jim podā ključē in naznani stan glavniga mesta kersanstva. S solzami v očeh so sveti Oče

izrekli, da jim je bilo Francozko vedno pri sercu, katero je tudi v sili cerkvi v pomoč prihitelo. Sporočili so po njem serčno zahvalo vsim, kateri so k otetbi Rima, na kateriga so zmirej svoje oči obracali, pripomogli in jih zagotovili, da se jih hočejo v svojih molitvah hvaležno spomniti. — Red in mir ustanoviti, je Oudinot dal ukaz, Rimljanam orožje pobrati in število odvzetih mečev in družiga orodja je silno veliko. Tudi so nekatere cerkvene reči po skerbim preiskovanji na svitlo prisle in svojim cerkvam nazaj dane bile. Pazi se na pešce in vozove, katerikoli Rim popušajo, ako bi se pri tem ali unim kaka dragina ali vlast obeni naprav razodela, in se pregleduje, koliko škode je Rim v tem silovitim času zadelo. Papeževi konji so tako iz Angelske terdnjave in od drugod v njegovo poslopje pripeljani bili.

Eden poglavitnih Rimskih puntarjev se je undan v dragim vozu z dvema konji, ki sta bila v poprejsnih žalostnih dnevih vojvodu od Torlonia vzeta, skoz uestne vrata peljal, da bi bil v Staro mesto in tako na morje usel; tode stražniki so ga zadržali; najdlji so v njegovih skrinjicah mnogotere zlatnine in srebernine in 35.000 tolarjev.

Od Ogerske vojske so se noter do podeljka prav vesele novice slišale; v podeljk pa niso Dunajski časopisi nič kaj veseliga prinesli od Banove armade. Huda bitva je bila per Šent-Tomaži; na obeh straneh jih je veliko padlo, od Banove armade manjka okoli 600 mož. — Po pismih iz Pešta se je 18. dan t. m. Haynau vzdignil z veliko armado iz Pešta proti Segedinu Banu na pomoč; tudi Rusje iz Erdeljskiga hitē Banu pomagat.

Iz Pariza. 28. dan Maloserpana je bila obletnica po ranjkim nadškofu Dionizu Affre, kateri je vlvansko leto za svoje ovēice na ograjah življenje dal, spodobno obhajana. Že zarano je vrelo ljudstvo v stolno cerkev, kjer njegovo truplo počiva, vsa duhovšina glavniga mesta se je tu zbrala in zdajni nadškof so svojimu predniku v hvaležin spomin častito slovesno mašo brali, kar se je dan potem tudi v družih cerkvah Pariza zgodilo.

I s k r e.

Nekaj od molitevne ure. — Vsak dan, odkar se je post perčel, po solnčnim zahodu pošljem občini z velikim zvonam pozdrav, in povabim veliko in malo, staro in mlado v cerkev k shodu, ki mu je imē molitevna ura.

Po zvonenji čakam četert ure, da se pravoverni zberō. S tem se tudi mrak razširi. Mračna cerkev se čedno razsvetli, vsak se spravi na svoje mesto, in fajmošter poklekne v klečalo pri zvoniku, da pri nesterpljivi mladosti paznost obudi, in tačas pride iz žagrada kaplan, v koretelj in štolo oblečen, in na glavi mu je kvadrat. (Čujte! — prava in živa podoba Jezuita!) pa nedolžni otročiči se ga ne bojē. Kakor pišeta okoli koklje, tako so otročiči zbrani okoli tega Jezuita itd. (k. z. l.)

Popravek.

V listu 29, str. 230, v. 19 od zgorēj. namest: pokazal, beri: pokazal².